

HRVATSKA RIEČ

Pređplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donañanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 saviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utiživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Stožina hrvatske politike.

Oko nas se još jednom razvijaju sudbonosni događaji, koji mogu lako izazvati velikih zapletaja, a mi jednako uvijek stojimo kao narod, koji o svemu tome kao da ne vodi nikakva računa. Od dana na dan možemo da se nadujemo pred činjenicama, koje mogu naše narodno bivstvo ugroziti na odsudni način za nedogledno vrijeme.

Nesredjenost naših međusobnih odnošaja, nutarnja naša trvenja, sićušne borbe, osobnosti i tako dalje toliko su u nama ubile višu narodnu samosvijest i otpornu energiju proti zlu, koje teži nad našom domovinom, da neprijatelj našeg imena i naše slobode već sigurno drže, da mogu slobodno bez nas i preko nas odlučivati u svakom pitanju, u kojemu su izloženi naši narodni interesi. Pa premda nam se je to do sada više puta dogodilo, ipak ne marimo još da se osvijestimo i da se svi odlučno i priegorno dademo na jedinstveni rad, na onaj jedini spasonosni rad, koji ne pozna drugog zadatka do vrhovnih narodnih načela domovinske nezavisnosti, cjelokupnosti i slobode.

Ne samo, nego u ovo kritično doba kao da još najbolje uspejavaju pokušaji i uplivi neprijatelja našeg narodnog obstanda, jer se opazaju i takovi žalostni pojavi, koji idu za tim da obečaste hrvatski narodni ponos, koji idu za tim, da se neprijateljima našim posve gladko omoguću podjarmljenje i robstvo našeg naroda, da ga se sasvim onesposobi i za najmanji prosvjed proti svemu onome, što se na njegovu štetu u stanovitim krugovima snuje i poduzimlje.

Stvoren je bez sumnje plan, da se u narodu našem upriliči razpoloženje obmane i nedjelatnosti, da se u njemu ubije svaki pojam njegove vrijednosti u razvoju događaja, kako ne bi dao ni najmanjeg znaka, da se i u njemu javlja težnja za pravom glasa u odlukama, koje se imadu stvoriti, težnja za samoodlukom, težnja da bude poštovan ugled njegov i čast domovine njegove.

A do ovoga se je svega došlo, jer se je hrvatska politika udaljila u zadnje doba od svoje stožine, i što su u političkom hrvatskom radu poprimljeni pravci i misli, koje narodnom našem napredku i svijesti ništa ne pomogouše. Od onog časa, odkad je politička radnja stranke prava oslabljena razdorima i trvenjima, koja su nastala preko ljudi, koji u stranku udjohše poslani i za to plaćeni, od onog časa, kad se je naš politički život poveo stranjama, koje nisu odgovarale i ne odgovaraju, nit će još za dugo odgovarati našim najprečnim narodnim potrebama, od onda se u narodu opaža sve to veća mlitavost, sve to veća ravnodušnost, koja teško osprava, otežčava, gotovo onemogućuje svaki iskreni, požrtvovni i muževni rad prokušanih otačbenika, svaki njihov pokušaj narodnog pridignuća, svaki njihov poziv na odvažnu obranu domaćeg praga.

Nije tako bilo u narodu, dok je stranka prava bila ono što je bila, dok u nju nisu ušli izmečari tudnjaca, da prostituiraju i samu svetost njezine borbe. Uvukoše se u nju janjčari, da unište i poruše djelo najvećih hrvatskih otačbenika, djelo, koje je plasišo dušmane naroda hrvatskoga. Uvukoše se i s pomoću tih dušmana svakojakim spletkarenjem dotjerajše dotle, da evo još i danas ruše i haraju po njivi, na koju Kvaternik, Starčević i drugi naši velikani posijajše sjeme čiste hrvatske misli.

Nesreća je, velika nesreća, što se ti provalnici nisu odmah utukli, što su mogli naći ikak načina, da se provuku, da udju među redove naših odličnih otačbenika. Da se je to vrijeme zapriječilo, danas se hrvatska politika ne bi bila ovako grdno odalečila od svoje stožine, od pravca, koji je usjeka stranka prava narodu po svojim utemeljiteljima, danas bi hrvatska politika bila jedna i jedina u celom narodu, bila bi to politika stranke prava, a onda narod ne bi bio danas ono što jest, ne bi bio ovakav, kakav je pred događajima, koji se oko njega razvijaju.

Što se nije učinilo do sada, treba od sada. Prije svega treba se odlučno razlučiti. Ili za Hrvatsku, ili proti Hrvatskoj! Drugog izlaza nema. Tko je za Hrvatsku, tko je za to da samo za nju radi neodvisno od bilo čijeg upliva, tko je za to, da se izloži u borbi za njezinu slobodu, za njezino jedinstvo bez obzira na desno ni na lijevo, taj nek udje u tabor za Hrvatsku; tko pako nije za to, nek udje u tabor protivnički. Tako će se barem znati, tko je ostao sebi svoj i narodu vjeran, tko hoće i može da se za bolju narodnu budućnost bori. Igre ni šarkanja više ne smije da bude.

U taboru za Hrvatsku mora da prevlada jedna sama vodilja misao. Misao hrvatske samosvojne države, misao stranke prava, za koju mora svak radiiti. Netom tko očiti da je za to slab, neka odmah iz tabora izadje. U taboru za Hrvatsku ne smije biti kukavica, ne smiju vladati obziri.

Do ovoga je lako doći. Stari borci, prokušani rodoljubi već sve ovo uvidjaju. Oni znadu gdje je, odakle je zlo, koje toči danas naš javni politički život. Neka oni prvi izstupe, zaboravivši sve što je preko licumjerskih spleta ka lažnih rodoljuba uzdrmlao među njima međusobne dobre odnošaje, i tim zaustavilo u njima volju za zajedničko, sporazumno i iskreno djelovanje na korist domovine i naroda. A tada će i narod sâm bez sumnje povesti se za njihovim svjetlim primjerom, opet će se jedan i složan oko njih okupiti, da radi s njima zajedno oko svog napredka, oko svog oslobođenja.

Oživit će jaka, složna i jedinstvena stranka prava, učvrstit će se još jače u hrvatsko ovo naše tlo ta najsigurnija stožina hrvatske politike.

Ovo je danas prieka narodno-politička nužda i tko je ne uvidja, tko zazire od toga, da se te stožine prihvati, taj je iz zaveden, ili sliep, ili nema ljubavi za svoj narod, taj ne spada sigurno taboru za Hrvatsku.

Oko nas se razvijaju sudbonosni događaji, koji mogu lako izazvati velikih zapletaja. Nadju li nas ti događaji, ti zapletaji u današnjem stanju, nadju li nas ovako razdvojene, nesigurne, dizorientirane, bez jedinstvenog čisto hrvatskog pravca, bez težnje, da se izložimo kao narod za naša prava, za našu samoodluk, bez državotvornog našeg djelovanja i volje da u tom djelovanju uztrajemo do pobjede uzprkos svim kušnjama, naše će narodno bivstvo, — opet ponajviše — biti ugroženo na odsudni način za nedogledno vrijeme.

Svaki, pa i nadčovječni napor bio bi onda već uzaludan. Mi bismo prošli, a poslije nas bi nadošlo još teže, kobnije doba za Hrvatsku i naši potomci imali bi podpuno pravo, da nas u bezkonačnost neprestano kunu.

Hoćemo li to dopustiti?

Državopravna deklaracija „Narodne sveze“ o aneksiji.

Jugoslavenska „Narodna sveza“ na carevinskom vieću zaključila je, da će kod razprave zakonske osnove o aneksiji podneti državopravnu deklaraciju, sastavljenu od dra Trešića Pavličića, u kojoj se u glavnom kaže:

„Narodna sveza“ prima na znanje previšnju odredbu od 5. listopada 1908. s izjavom, da odobrava tu previšnju odredbu na temelju god. 1527. u Cetinu obavljenoj izbora Habsburgovaca za hrvatske kraljeve i na temelju za Hrvatsku u krepost stavljene pragmatičke sankcije od god. 1712., jer kod izbora češkog kralja Ferdinanda na Cetinu prisustvovalo je i akt podpisalo i bosansko plempstvo, kao grof Stjepan Blagaj i Ivan Kobašić. Nadalje s razloga što su daj budi sjeverni i zapadni diovi obih zemalja pripadali hrvatskoj državi od njenog postanka. Bosanski kraljevi pripoznavahu suverenost ugarskih kraljeva samo tada kad su ovi bili i nosioci hrvatske krunice.

Deklaracija poziva se nadalje na krunidbenu zavjernicu od 1867., koja govori o proširenoj teritoriji Ugarske i kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, te izriče nadu, da će Nj. Veličanstvo Bosnu i Hercegovinu sjediniti s Hrvatskom.

S prije naznačenih razloga — svršava deklaracija — u prvom redu sa stanovišta našeg narodnog prava, zatim obzirom na činjenicu, da u Bosni žive naša braća, Hrvati i Srbi, koji imadu pravd tražiti, da budu sjedinjeni sa braćom u drugim zemljama, ne možemo odobriti predloženu zakonsku osnovu, pače naša je dužnost, da ovu državopravnu ogradu stavimo do znanja visokoj kući“.

Poljodjelstvo i učitelji.

Samo malo redaka na odgovor gosp. knezu Borelli-ju i njegovu tajnom savjetniku, koji, rek bi, nije zaboravio preparandijske formalne stupnjeve, pa se u zanešenoj poljomaniji danas s njima šal. Rečena gospoda hotjela bi, da se preparandij pretvori u poljodjelstu i ribarsku školu, jer misle, da se samo tim može podignuti učiteljev ugled, te moral i ekonomija u narodu. U preparandiji se uči poljodjelstvo celu godinu dana, a možda sada i više i to u najrelijoj dobi kandidata sa usposobljenom vrstnom silom. Znam, da sam tu naučio mnogo dobrih stvari. Praktično sam radio u vrtu i poznavao razvoj američanske loze te navrćenje na suho i zeleno, prije nego li se na horizont našeg vinogradarskog preporeda pojavio neki nadmudraci. Tim poznavanjem gledao sam sebe i druge okoristiti, a da će moji drugovi biti to bolje od mene učinili uvjeren sam, jer baš osobitog dara za poljodjelstvo nisam imao.

Hoće se više poljodjelstva, a i ribarstva! Ne ostaje nego, da pitomci iza toliko obsežnog gradiva uzmu i osti, tratu pa, da po moru tumaraju, dok nabasaju na jato škua ili gavuna; jer teorija bez prakse ne vrijedi. Tim otklonjena svaka miso g. ekonomu preparandije za petke i postove.

Pučka je škola obterećena naukovim materijalom, koji je od priekre koristi za dječiju naobrazbu, pak ne bih znao, koji bi predmet mogao da ustupi mjesto još i ribarstvu.

Trebalo bi predložiti još i astronomiju, nek pitomac zna naći onu nesretu zvijezdu, pod kojom se je rodio. — U školama je obično samo sat pouke u poljodjelstvu, jer ga više i ne može biti, a od toga pò za praksu, a pò za teoriju. Nek se usudi koji učitelj preko propisanog sata zadržati djecu u školskom vrtu, čuti će što će roditelji reći, a pri tome ga može i što drugo snaći. — I ja sam mienja, da bi se u pučkim školama dalo mnogo što preinačiti i urediti čitanke za seoske škole da budu odgovarale poljodjeljskoj i ribarskoj nauci, ali uvijek dolazimo na on: „nema sredstava“. Uvjeren sam, da će nove čitanke za ponavljanice udovoljiti tom nedostatku.

Čini mi se, da je indelikatno bilo reći, da učitelji zaostaju u poljodjeljskoj nauci za težakom i da će mnogi učitelji slabi usitak učiniti na težaka te doživiti mnoge neugodnosti. — Ponavljam, da se učitelji to ne će dogoditi u svagdanjoj potrebi, jer za to je dostatno u preparandiji naučio, ali ako koje pitanje bude stvarnije i zamršenije, učitelj će uvijek moći da zaviri u koji tekst da težaka shodno uputi. Poznato mi je, kako se i gospoda ekonom i putujući učitelji nalaze više puta u tiesnom klancu, a navesti ću i dva primjera. Posjednik P. zamoli dvojicu izučeni ekonom, da mu kažu, čim bi se mogla posuti djetelina, da razvoj bude bujniji. Jedan zagovarao gips, drugi amonijak i tako tvrdo stajahu pri svojoj u pravdanju, a da se gosp. P. nije mogao odlučiti nikamo. Ništa dalje od nekoliko dana nazad posjednik P. pošalje svom neputu M. (koji se usavršava u vinogradarstvu kod jedne više škole) flašu ostarjelog bielea, kakva on zna pripraviti bez visoke naobrazbe, svrhom, da ju dade pokušati i da mu znade reći, kako bi se malko osjetljivi ukus smreke, poprimljen od bačve dao odstraniti. Mladić javlja stricu: „konstatovano, da je vino patvoreno i alkoholizirano umjetnim načinom“. Tko ilie pozna što je vino, takova šta ne će ni pomisliti, osobito pak tko pozna gosp. P. Promišljao sam na mladića M., koji je otišao da se tamo usavrši, pa kad se kući vrati nek mu otac zapjeva onu venecijansku „poveri i miei prosciutti!“ jer bi mu koristnije bilo, da tamo nije išao. Gospoda bi hotjela, da mi

poljodjeljskom naukom stećemo ugleda, a kad tamo ni oni u tom pogledu ništa postigli njesu sa svim višeskolstvom. Ako se hoće puku temeljitije poljodjeljske izobrazbe, neka se podvostruči broj putujućih učitelja, pa i onima, koji su sada takovi, odvežite lance, kojima su za uredovne stolove prikovani u riešavanju praznih papira. — Vlada udjeljuje nagrade za poljodjelstvo pučkim učiteljima i u tu svrhu otvara godišnji natječaj. Svake se godine prijavi veći broj učitelja nego li je nagrada, pak ih kadkad polak ostane šuplje ruke iza celogodišnjeg truda. Pod takvim okolnostima ne možemo, da se entuzijamiramo za poljodjelstu nauku. Platite naše izvanredne trude a ja ću prvi baciti gusle u kut, a posvetiti se kupusu i mreži, a za mnom svi ostali. Spomenute su i obćine u šanku, koje rek bi ne uvažuju poljodjelstu naobrazbu puč. učitelja, pak im za to ne daju vrta. Znam kako je njeni bilo, da sam morao za dvie godine papir trošiti, dok sam izpucao najam za vrt. Dadoše mi vrt ne ogradjen i ne izkrčen kako se to zahtjeva. Poznato mi je, da su nam kolegi u T. zaniekali svotu za daljnji najam vrta. To je sve u obćini gdje je g. Borelli načelnikom!

Po zadnjem izvještaju od 430 škola, 165 ima školski vrt, a 265 je bez vrta. — Poznata vam je okružnica Pokr. šk. Vieča, koja kaže, da će se otpornim i lenim obćinam obustavljati iz obćinskih prihoda potrebita svota za najam vrta.

Razumije se, da je ova okružnica izdana iza kako se je sa strane obćine pokazao veliki nemar, a što bi istom bilo, kad bi učitelji kako im zakon dozvoljava, zahtjevali da im obćine dadu dva vrta, jedan za učitelja, a drugi za školu?

Ne svaljujimo sve na kukavne učitelje, koji po svojim silama čine mnogo više nego moraju. Vrijeme je da prestane ona: „Na siromaha i psi laju!“

Učitelj iz Kotara.

*) Uvrstismo ovaj članak, jer ima u njemu zbilja mnogo gorke istine. Naše je pak mienje, da je sve ovo, što se od pučkog učitelja traži u pogledu poljodjelstva i ribarstva još jedan i to najbolji dokaz, kojom se škrotskoj odlikuje vlada prama Dalmaciji. Sve samo krparenje, avio sredstva, koja nisu ni ozbiljna ni uspješna. Ako je vladi zbilja do ekonomskog podignuća Dalmacije, kakto to ona razglasjuje, neka se dade na ozbiljan posao, neka u Dalmaciji podigne stručne škole za poljodjelstvo, za ribarstvo, za obrt, za trgovinu, neka provede nužne javustice za razvitak poljodjelstva, obrta i trgovine, onda ćemo tek moći kazati, da zbilja pametno i iskreno radi. — Uz.

Osvrt na sjednicu pokr. poljodjeljskog vieća.

Po našem obećanju, evo nas da se osvrnemo na rad gospode članova našeg pokrajinskog poljodjeljskog vieća. Milo nam je napomenuti, da je vel. g. Ivanšević bio na sjednici samo kao gost, a žao nam je, što na istoj njesmo vidili ni jednoga zastupatelja „Kotarskih gospodarskih Zadruga“, a još žalje, što iz zapisnika proizilazi, da njesu bili ni pozvani, te tako eto demokrat predsjednik pokazao se pri prvom svom koraku, da nije ono, što se umišlja.

Poljodjeljska poslovnic.

Prva tačka bila je „Poljodjeljska poslovnic“. Naše stanovište naprama ovom pitanju iztakli smo u više navratka, te je suvisno da o tome trošimo više rieči. Svakako moramo iztaknuti, da nas čudi, kako g. Hribar, koji je putovao u ovu svrhu, nije naučio, da svaka kap nije za svaku glavu, pa tako ni sistem nabave gospodarskih potrebitina, kako se provadja u Beču, Grazu i Trentinu nije za Dalmaciju. Žalimo ponovno, da se je krojila sudbina ob ovom svevažnom pitanju za one, kojih tu nije, a to su „Kotarske gospodarske Zadruge“.

Valja da znamo, da je „Poljodjeljska poslovnic“ čisto trgovački posao, te kao skroz trgovačka ustanova u prvom je redu zvana i dužna, da vlastitim silama uzdrži samu sebe, te sa ovaz razloga mi mislimo, da bi poljo-

djelso pokrajinski vieće imalo imati sasma samostalnu svoju poljodjelsku poslovnicu, sa podružnicama u svakom kotaru, a „Zadružni Savez“ imao bi imati svoju u Splitu za svoje družice.

Iznos što ga danas vlada doprinosi za uzdržavanje poljodjelske poslovnice, imao bi ostati i dalje, a jedan dio mogao bi se odrediti kao podpora Saveza. Koliko vieće, toliko savez ne bi smjeli misliti baš na nikakav dobitak.

Da pako i zemlja mora nešto doprinieti u ovu svrhu, to se razumi po sebi, ali da se dira u ono 300.000 K što vlada doprinosi za pučko školstvo, tome smo protivni.

Zalostno je i pomisliti, da jedan vladin zastupnik izjavljuje, da mu je sa mjerodavne strane bilo saobćeno, da je ono 300.000 K bilo ovako obilato doznačeno upravo da se poboljša materijalna kultura u zemlji. Ovu materijalnu kulturu gosp. Golf hoće da upotrebi u trgovinu.

Pučki učitelji gladni i žedni čekaju otvor sabora, ko ozebao sunca, da se što odkine i za njihovo materijalno stanje, a mjesto toga gospoda vladini ljudi hoće, da se novac upotrebi u trgovinu. Manje gospodo činovnika, a više ozbiljna rada, manje luksusa, a više ljubavi, pak će se sa onom svotom, što se danas troši za poslovnicu moći uzdržavati i ona u Zadru i novoustrojena u Splitu, a da ne će biti potrebit oveći povisak čak pokrajinskog prireza.

Vlada je pak dužna, da uzdrži dosadašnji doprinos, jer se s nje skida jedan teret, narodu do danas malo ili nimalo koristan.

Gospodin Lujo Milić se boji da poslovnica na falira, s tog traži od upravitelja i magaziniera kauciju, na što mu je gosp. Golf dobro primietio, da je iluzorna kaucija za tri milijuna kruna prometa. Nu, da se bar donekle uvaži želja g. Milića, mi smo mnienja, da bi se imalo češće pregledati rad i poslovanje, a ne ostaviti pravljenje površne bilance na godine i godine. Na čuvanje gospodarskih potrebitina imalo bi se malo bolje paziti, a tako i na rad činovnika. Platili ih dobro, ali zato nek budu na svom mjestu i radišni, kad je potreba tako rekud dan i noć.

Iza izmjene pojnova i odljeg razlaganja primijeni su ovi zaključci, s kojima se i mi podpuno slažemo nadom, da će vieće što skorije osnovati podružnice, poslovnice u svakom kotaru, jer bez ovoga ostati ćemo pri starom postu i uzaludnoj raboti.

Evo tih zaglavaka:

1. Da se poljodjelska poslovnica c. k. Namjesticтва 1. januara 1909. preuzme u upravu ovog Vieća sa ciljem inventarom, prostorijama i inim sredstvima, kojima će u to vrijeme razpolagati, a radi lakšeg nadziranja, da bi se Vieću stavile na raspolaganje sadanje prostorije Zemaljskog poljodjelskog nadzornictva.

2. Neka se zamoli c. k. Namjesticтво, da se zauzme pri c. k. Ministarstvu poljodjelstva, da bi početkom nove godine osiguralo Vieću primjeren državnu pripomoću za organizaciju ureda, budući za to potrebiti trošak Zemaljski Odbor ne može sada doprinieti, jer nema proračuna, pošto Sabor nije sazvan.

3. Neka se zamoli zemaljski Odbor, da doprineše 1/3 beriva za novog činovnika Vieća (pristava), koji bi imao biti pokrajinski činovnik, i u istom razmjeru za jednog kancelistu, jer će radi preuzeca poslovnice te nove sile biti potrebiti, što je c. k. Ministarstvo poljodjelstva uvi-

dilo, te stavilo u izgled otpisom od 14. augusta t. g. br. 21:198 2/3 doprinosu u slučaju, da Vieće preuzme poljodjelsku poslovnicu.

4. Uzmilje se na znanje izjavu narodnog zastupnika don Frane Ivančevića, izaslanika Zadružnog Saveza u Splitu, da će Savez u interesu jedinstvenoga rada na gospodarskom polju poljodjelske potrebitine nabavljati putem Vieća, samo da se Savezu osim skonta od trgovačkih kuća dade jedan dio državne pripomoću, koju će poslovnicu uživati, i to u razmjeru nabave, u koliko je poslovnicu olakšan posao razpačavanja putem Zadružnog Saveza u Splitu, kao što da bude zastupan u upravi Vieća.

(Nastavit će se.)

Političke viesti.

Trščani za slovensko sveučilište. U prilog slovenskog sveučilišta u Ljubljani održala se je u „Narodnom Domu“ u Trstu mnogobrojno posjećena skupština, koju su sazvali slovenski sveučilištarci. Nakon što su uzeli rieč predstavnici slovenskih sveučilištaraca, slovenske organizacije, carevinski zastupnik Dr. Rybarž, kao što i jedan zastupnik jugoslavenske socijalne demokracije, skupština je usvojila rezoluciju, u kojoj se zahtjeva osnutak slovenskoga sveučilišta u Ljubljani, odobravaju dotični zaključci jugoslavenskoga kluba na carevinskom vieću i prosvjeduje protiv izstupanje njemačkih djaka u Beču i u Grazu prema slovenskim sveučilištarcima. Nakon skupštine došlo je do sukoba između jedne skupine Slovenaca i Talijana. Pri tom je uapšeno više osoba. U 2 sata posle podne bio je mir opet uzpostavljen.

Skupština Slovenaca. U nedjelju sazvalo se je u Ljubljani političko i obrazovano društvo veliku skupštinu u dvorani „Mestnoga Doma“ s dnevnim redom: „O unutarnjem i vanjskom političkom položaju“. Vlada je poduzela obsežne sigurnosne mjere, postavila 180 oružnika pred Dom, kao da će iz ove skupštine buknući revolucija u Ljubljani. Otvorio je skupštinu dr. Oražen koji je spomenuo, u kakovim kritičkim časovima živi Slavenstvo u ovoj monarkiji. Navagda dječke nemire, prieki sud u Pragu, događaje u Ljubljani prije 2 mjeseca, desposjicu Rauchovu u Hrvatskoj. Slaveni su većina u ovoj monarkiji, a izvrnuti su svim mogućim progona. Dr. Žerjav govori o vanjskom položaju. Spominje aneksiju Bosne radi koje se Austrija zavladala sa svim velikim, osim Njemačke. Balkanski narodi osjećaju, da je aneksija korak dalje njemačkom prodiranju. Među Slovenima bile su dvie struje: jedna za, a druga protiv aneksije. Svi znamo, da je uslied aneksije nastala pogibelj rata. Mi smo Sloveni već sa obće ljudskog stanovišta protiv rata, ali ovdje napose, jer bi austrijske puške i topovi bili naperni protiv braće Srba. Nismo velajzdajnici, ako pitamo, kakovi osjećaji neka obuzmu Slovence, kad bi morali pucati na Crnogorce i Srbe? (Ovaj govor vadimo iz nezaplijenjenog „Slovenskog Naroda“. Op. ur.) Govornik se je onda dotakao događaja u Hrvatskoj, te je spomenuo, kako je onaj isti Koštu, koji sada podupire progone Srba, obilazio oko Hrvata, Srba i dapače Slovenaca, da ih nahuška proti Austrije i dinastije. Zato kliče: proč s banom Rauchovim sistemom v Hrvatskoj! Onda predlaže slieduću rezoluciju: 1. „Vlada se pozivlje, da sve pobuzme, kako bi prestala pogiba vojne sa Srbijom i Crnom Gorom. Ratu smo protivni iz načelnoga, humanitarnog stanovišta; ovaj pak vojni napose, jer bi bila naperna protiv naroda, s kojim nas veže bratska ljubav. Uzbudjenost

srbskoga naroda neka smiri Austro-Ugarska time, da Srbiji zajamči slobodan razvoj, osobito na gospodarskom području, takovom prometnom savezom s Jadranskim morem, da bude osigurana za sve slučajeve. U tu svrhu neka se ne plaši ni teritorijalne odštete u korist Srbije, odnosno Crne Gore. Ovo može stvoriti vlada tim laglje, jer ovakovo pomirenje absolutno uvjetuje uspjeh naše industrije, pa je i za agrarne interese prometna sveza Srbije s morem od neprocjenjive važnosti. 2. Dokle nije osjegurano sporazumno riešenje spora sa Srbijom i Crnom Gorom, neka „Narodna Sveza“ zastupa u pitauju aneksije strogo opozicionalno stanovište. Onda neka djeluje, da se trojedinoj kraljevini Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji pridruži kraj novo anektiranih zemalja i sve slovenske zemlje, da se stvori nova državopravna cjelina kao jugoslavenski skup ove monarhije. 3. Skupština pozivlje vladu i krunu, da učini konac nezakonitom režimu i političkim progona u Hrvatskoj“. Skupština, na kojoj je bilo preko 1500 duša, sa velikim oduševljenjem prihvatila je ovu rezoluciju. Pošto je još Ribnikar progovorio o unutarnjim slovenskim prilikama, zaključena je skupština.

Za pripojenje Bosne Hrvatskoj. Jugoslavenski zastupnici poduzeti će korake prama ostalim slavenskim parlamentarnim strankama, da porade za pripojenje Bosne Hrvatskoj u smislu izdane deklaracije sa strane „Narodne Sveze“.

Pregovori s hrvatsko-srbskom koalicijom. Svi peštanski listovi i svi političari bave se sa člancima „Magyar Hirlap“ a i „Budapesti Hirlap“. Govori se, da su pomenuta dva članka inspirirana po ugarskoj vladi, te, da imadu značenje poruke ugarske vlade srbsko-hrvatskoj koaliciji za pomirbu te kao poziv za pregovore sa barunom Rauchom. Veli se nadalje, da bi Wekerle vrlo rado — za volju sporazuma — žrtvovao glave Crnkovića i nekih hrvatsko-srbskoj koaliciji nepoćudnih političara.

Trojni savez — se ruši. „Mittags-Zeitung“, koja je službenog tempa veli. Može se reći, da su govorničke bitke Montecitorija doniele kao oćevdan i nepriporan rezultat: izstup Italije iz trojnog saveza. Znaćilo bi obmanjivati se, kada bi se zaniekala ta činjenica nakon čisto akademične izjave ministra Titonija. Misao je vodilju talijanske kamere na vrlo slobodan i odkrit način izrazio Fortis, a Giolitti mu je na vrlo demonstrativan način aplaudirao. I sam je Titonij, koji će u ostalom, kako je vjerojatno, doskora oćiti sa svoga mjesta, postavio sa nekoliko diplomatskih fraza vrlo providnu obrazinu na svoju ohladjenost prema trojnom savezu. Prema njegovim je riećima ugovor između Italije i Rusije već gotov čin. Trojni savez bijaše i od njega ne preostaje više nego savez između Njemačke i Austro-Ugarske. Prema mnienju novine bi se na vrlo površan način udesila jedna častna tačka, gdje se u bitnost ne bi radilo nego o poslovnome pitanju. Sporazum između Austrije i Turske donio bi kao neposredan posljedak svečanu izjavu Italije, da će ona i nadalje ostati saveznicom Austrije i istog bi dana uminula uzbudjenost, koja se opaža u Srbiji i Crnoj Gori. Kada bi Austrija naprotiv bila prisiljena, da se mobilizira, stajao bi je već prvi dan mobiliziranja 15 milijuna kruna, da se ni ne pripravunaju tome druge još te posljedice. Mislimo, nastavljaju novina, e bi Turska bila podpunoma zadovoljna, kada bi dobila svotu, koja bi bila ravna mobilizacionim troškovima od tri dana i sa tom bi skromnom svotom Austrija osigurala sebi pre-

težnost na Balkanu i Jadranu. — „Montags Zeitung“ obtužuje Talijane sa dvoćilnosti u njihovome držanju prema Austriji, pa tvrdi, kako bi se Austrija sada imala postarati oko toga, kako bi se što skorije i što intinijie složila sa Turskom. Odluka Italije, da ostane još u trojnome savezu, ili, da iz njega izidje, pa da se složiti otvoreno sa protivnicima Njemačke i Austrije, ovisit će o tome da li će se Austrija složiti sa Turskom ili ne će. Novina opaža, kako nije bila oprovrgnuta viest prema kojoj da bijahu pregovaranja između Austrije i Turske prekinuta samo zato, što da su reprezentanti Austrije izjavili, da ne će niti ćuti o nikakvoj odšteti, koju bi valjalo platiti Turskoj. — Ruski dopisnik „Tempsa“ tvrdi da mu je poznato, kako između Rusije i Italije ne postoji niti kakav pravi ugovor, niti kakav napisani sporazum, već da su jedino tekla vrlo prijateljska pregovaranja, koja su dovela do zbliženja na sasma konkretnim osnovkama.

Lav Tolstoj o aneksiji. Ovih dana izlazi istodobno u Londonu i u Newyorku obsežna brošura Lava Tolstoja o sjeđinjenu Bosne i Hercegovine a-ugar. monarkiji. Lav Tolstoj veli, da pojmi što ni Srbima ni Crnogorcima nije po volji ovaj postupak Austrije. — Ali to, što je Austrija učinila svojim podanicima nekoliko sto hiljada Slovena, koji ne će da imaju s njome ništa zajedničkoga, nije ništa neobično. — To rade sve „velike“ države, ta kako zvana razbojnička gnjezda. U njihovim pandžama ne čame samo sirote Bosanci, ovu sudbinu diele na milijune svih naroda. Tako ću — Kinezi i Japanci, Francuzi i Englezi, Niemci i Rusi, Srbi i Crnogorci, stoga se Srbi i Hercegovici mogu tješiti. Tako ide u svakoj državi. — Laž i nasilje kumuju joj još pri krštenju, pak s toga se mora vazda oćeti laži i nasilju. To je njezino prokletstvo! Austrija misli, da je učinila dobro djelo, što je anektirala Bosnu. U ovom obziru su sve dinastije jednake. Ako pri tom drže konferencije, delegacije i koješta, to čine jedino radi toga, što su kivne na Austriju, što je taj plien sebi prisvojila. Zašto bi Srbi i Crnogorci jednom nasilju odgovorili sa drugim? Ako će slabi i maleni nasilju odgovoriti nasiljem, to će biti svladani od većih i stupiti će istom ondu u gore obstvo. — Srbi zaboravljaju, da su slavna vremena Kara Gorgja davno prošla. Budimo ljubli, ljubimo se međusobno, pak će se svaka prevlast razbiti na našoj ljubavi.

Politički generalni štrajk. U Budimpešti obdržavan je socijalno-demokratski stranački vrlo brojno posjećeni kongres, kod kojega bijahu prisutni i izaslanici sviju krajeve zemlje. Na kongres je došao i austrijski zastupnik dr. Elbnogen sa više izaslanika. Razpravljala se jedna rezolucija, u kojoj se predlaže kao protest protiv pluralnog izbornog reformi sveobćiti politički štrajk, a vodstvo se upućuje da poduzme korake i izabere odbor, koji će prirediti sve predradnje za provedenje sveobćiteg političkog štrajka. U daljnoj rezoluciji protestira se protiv aneksije Bosne i Hercegovine. Rezolucija veli, da je magjarska vlada pristala na aneksiju — koja može izazvati rat — samo za kompezaciju pluralnog izbornog zakona. U jednoj trećoj rezoluciji protestira se proti Koštuovoj odredbi, s kojom je zabranio željezničarima pristup u organizaciju socijalne demokratske stranke. Redarstveni povjerenik zabranio je čitanje posljednjih dviju točaka. No socijaliste izjavivše, da su i ove dvije rezolucije prihvaćene.

Odgovor talijanskog kralja na vlastoručno pismo vladarevo. Kako iz Rima javljaju, kralj će Viktor Emanuel ubi se dovrši

S. I. Turgenjev:

Tap, tap, tap!...

Preveo S. Z. (6).

Najedared prični mi se da vidim nešto velika i živa, gdje se mić kraj vrbe.

Skoćih vikajuć: — Stanite! Ko ide tamo?*

Čuh lagano tapkanje, kao da je zećje. Neki strani oblik, ćovjeka? ne mogoh razabrati, žustro prodje pokraj mene.

Hijehod pograbiti, ni buduć da nisam uspio, zateturah i padoh na jednu koprivu, što mi opali lice.

Naslonivši se na zemlju, htio sam da se pridignem i tad osjetih neki tvrdi predmet: bio je jedan mjedeni narezupkani ćešalj, privezan o vrpцу, kakovu nose oko pása ruske težakijne.

Moja daljnja potraga bila je uzaludna, i vratih se u kolibu sa strumitim obrazima, noseći u ruci ćešalj.

IX.

Nadjoh Tegleva da sjedi na klupi.

Pred njim je na stolu gorjela svećica, a on je pisao nešto u svoju malu bilježnicu, koju nije nikad ostavljao.

Kad me opazi, turi namah bilježnicu u džep, i stade si puniti lulu duhanom.

— Evo dragi prijatelju, počeh mu go-

voriti, evo trofeja, što sam ga iznio kod moje potjere! Pokazah mi ćešalj i pripovjedih mu to, što mi se dogodilo kod vrbe.

— Doisto sam morao poplašiti kog lupča, pridodah. Znamte da su jućer susjedu ukrali jednog konja.

Teglev se hladno nasmiđe i zapali lulu. Sjednem se kraj njegja.

— Ostanete li dakle uvjeren Ilija Stjepanoviću, da je glas, što smo ga ćuli, dolazio iz onih nepoznatih strana...

— Namećite mi da ćutim zapovjednim kreton ruke.

— Riedel, nije me volja šaliti se; ne šalajte se... molim Vas.

Zabijlja Teglev nije mi se vidjeo razpoložen za šalu. Njegovo lice bilo se je preoblićilo. Činilo se je bijedeje, izrazilije i dulje. Neobićne nesukladne oći su bludile sumorno.

— Nisam mislio da ću morat ikom razkazat... nastavi, to, što ćete ćuti. Tajna je, što je morala sa mnom umrieti. Ali sada je nućžno... Ne imam da biram. Udes je. Poslušnite me.

I pripoviedti mi svu njegovu povjest.

Već sam vam rekao, gospodo, da je Teglev bio slab pripovjedalac, nu što me se je najviše kosnulo one noć, bila ne samo težkoća, što ju je pokazivao kod opisivanja

doživljenih dogodjaja; da li i zvuk glasa, pogled, kretnje ruku, prstiju, sve se u njem činilo nespretno, pozajmljeno, u rieć, lažno. U ono doba bio sam još mlad i neizkusan, i nisam znao da se obićaj zanešljivog izražavanja, lažnog glasa i geste, može tako daleko doćjerati, da ga se mnogi ljudi ne mogu otriesti: to je prokletstvo svoje vrsti.

Evo u malo rieći tog, što mi je Teglev pripoviedio:

Osim strica, koji je bio visokopoložen ćovjek, imao je u Petrogradu i jednu tetku, doduše, ne tako visokopoloženu, ali vrlo bogatu, koja ne imajuć svoje djeće, držaše kao zapravo posinjenju ćerku, jednu napuštenu siromašnu djevojku, koju je bila prilićno vaspitala, i koju gledaše kao svojju.

Zvala se je Marija. Teglev bi ju vidjao skoro svakog dana. Konaćno je došlo do ljubavi i Marija mu se podade. Tajna je bila odkriti. Teglevljeva tetka biesna oćera s prikorom ubogu djevojku, i odputuje u Moskvu, gdje imenuje svojjom nasljednicom jednu mladu plemenitaćicu.

Marija povrativši se s kvosjnim roditeljima, ćeljadi ubogoj i podanoj pijanstvu, morade snašati ćalonsi udes.

Teglev joj oćeoćo da će je oženiti, ali ne održa rieći. Na zadnjem sastanku s njome

bude prinućđen izjasniti se; ona je htjela saznati istinu.

— Vidiš, rekne mu ona, kad već ne moram biti tvoja žena, znam što mi ostanje da ćinim.

A bilo je prošlo više od petnaest dana da je bilo uzsliedio ovaj zadnji sastanak.

— Nisam se ni malo prevario nad smislom njezinih zadnjih rieći, nadoda Teglev. Uvjerem sam, da se je do sad ubila... i da je njezin glas, i da je ona bila ona, što me je zvala onamo gore... Ksebi... Prepoznao sam glas... Nema nego jedan izlaz da se dokonća.

— Ali zašto ju niste oženili? zapitah ga. Niste je više voljeli?

— Ali volim je jošte strastveno. Kod ovog odgovora, gospodo, pogledah zapanjeno Tegleva.

— A zašto ju dakle ne oženite? ponovih. Teglevljevi neobićni pospani pogled bludio je po stolu.

— Ovo se ne može izkazati u malo rieći, počne zatežući.

Bilo Vam je uzroka. Pored toga je prostaćka. A moj stric... morao sam misliti i na njega.

(Nastavit će se.)

debata u komori odgovoriti na vlastoručno pismo kralja Franje Josipa radi aneksije Bosne i Hercegovine. Kralj je hotimično, tako dugo čekao, da njegov odgovor bude u skladu sa narodnom voljom, koja se zrcali u debati u komori. Ovdje se dakle ne radi o formalnom neobvezatnom odgovoru na pismo našeg vladara, kako je to većina državnih poglavica odgovorila, nego se tu radi o odgovoru, koji će imati političko značenje.

Vanjska politika Italije — odobrena. Talijanska je komora primila sa 297 protiv 140 glasova predlog zast. Fusinata, kojim se odobrava vanjska politika Italije. Iz ovoga se razabire, da javno mnijenje u Italiji nije sklono da se ova riješi trojnog saveza, te da započme novi kurs u svojoj politici. Talijanski ministar rata zahtjeva povišicu ordinarija za dvadeset milijuna lira da uzmogne uzdržati pod oružjem povišene vojničko stanja od 236.000 momaka

Srbija i jubilej Franje Josipa. Već smo javili, da je kralj Petar poslao kralju Franji Josipu brzojavnu čestitku k jubileju. Kako beogradske „Večernje Novosti“ doznaju, kralj Franjo Josip je odmah brzojavno zahvalio na čestitki. — Radi ove čestitke postao je položaj kralja Petra vrlo nepovoljan. Ministarstvo nije u ovom pogledu zadovoljno s kraljem, dok radikalna i ratna stranka s kraljevčinom Gjorgijem stoje otvoreno protiv kralja i ministra Milovanovića. Bez svake je sumnje, da će ovo zlo razpoloženje protiv kralja izbiti bilo u kojoj formi.

Košut proti aneksiji. Berlinski „Kleines Journal“ prima iz Beograda: Bivši ministar predsjednik Pašić izjavio je, da ima pismene dokumente, da je Košut obećao vodji srbskih radikala u Hrvatskoj Jaši Tomiću, da Magjari ne će nikako priznati aneksiju Bosne i Hercegovine. Pašić će, ako uztreba, dotične dokumente objelodaniti.

Masaryk i češko dječstvo. Radikalni i državopravni studenti protestiraju proti Masaryku, što je njihov prosvjed proti posveti temeljnoga kamena teološkog i pravnog fakulteta nazvao „hecom“. Isti češki djaci dosljedni su jednako kao i njihov vodja i pedagog prof. Masaryk: čas su za Masaryka, a čas su proti njemu; Masaryk opet čas je za djake štrafjovanja, a čas opet nije. Svi skupa su kao lava djeca.

Turski bojkot protiv austro-ugarske robe. Nekoliko već dana bečke novine donose glasove, da je turski bojkot protiv austro-ugarske robe počeo jenjavati. Medjutim pišu „Vessische Ztg.“ osvrćuć se na glasove bečkog novinstva slijedeće: Akcija protiv Austro-Ugarske i njezina roba postigla je vrhunac, ako nika prije. Ako Aehrenthalova politika sastoji u tomu, da se izazove s Turskom konflikt, onda su činjenice iz Turske dostatan povod za njega. Osim materijalnih šteta trpi i ugled hbsburške monarhije, kad se ona i pri ovom okolnostima pokazuje mirnom, što se u Turskoj tumači kao slabost. — Osim ovoga javlja nadalje „Frankfurter Zeitung“: Bojkot postaje sve opasniji. Bojkotni je odbor izjavio, da će njemačkoj robu snači ista sudbina, ako se pod njezinom zastavom bude dovažala austro-ugarska roba. Uzprko umirujućim vestima, odnošaji su između Turske i monarhije vrlo zaostreni.

Nasljednik namjestnika Coudeuhove-a. Kako se javlja, namjestnik grof Coudeuh u skorom će vremenu će vremenu odstupiti. Češki listovi javljaju, da vtda pregovarg već sa moravskim namjestnikom barunom Heindl-Udyskim da isti preuzme namjestništvo u Pragu.

Podržavljenje austrijskih željeznica. „Neue Freie Presse“ javlja, da će doidućeg četvrtka odbor carevinskog vieća razpraviti zakonski nacrt, koji se odnosi na podržavljenje željeznica. Drži se, da će razprave u carevinskom vieću usljediti doštag sječnja, te da će biti završene još prije mjeseca veljače.

Pregovori sa Turskom. Budimpeštanski dopisnik parizkog „Tempsa“ javlja tom listu, da saznaje iz pouzdanog vrela, da je za izravnjanje diferencija između Turske i monarhije — treba samo novca. Barun Aehrenthal je ponudio turskom carstvu znatnu svotu, kao odštetu za aneksiju. No, s tom svotom nije Turska zadovoljna, jer traži još više.

Ustavna borba u Perziji. Zakustupni Reuterovog ureda izjavio je šah, da se ustav za podignuće narodnosti u Perziji mora provesti, i da je on sazavao državno vieće koje će viećati o svim narodnim potrebama. Članovi tog vieća neće biti zastupnici, ali se ipak nada, da će se konačno razviti znamenovanje ove skupštine. Malimi početci započinjući, nada se, da će se narod odgojiti za ustavni život.

Hrvati i Hrvatice!
pomozite žrtve Rauchove tiranije!

Iz uprave stranke prava.

Na sjednici uprave, držane 11. tek. mj. u Splitu, prisutni su bili članovi uprave: Don Ivo Prodan, predsjednik; Dr. M. Drinković, podpredsjednik; Dr. M. Kvrce, blagajnik; Vl. Kulić, tajnik; Dr. P. Baturić; Dr. I. Bulić; Petar Biazović; Frano Brađić; Petar Franceschi; Damjan Katalinić; kan. A. Liepopili; Dr. J. Mladinov; Dr. N. Marinković; Mate Perić; Joso Tambača; te nar. zastupnici Dr. Ante Dulibić i Simunić. Opravdali odsutnost Dr. J. Mastrovčić; M. Klarić; Fr. Tonković i G. Rašica.

Poprimali su se redom slijedeći zaključci: I. Nakon odužeg razpravljanja o unutaršnjim prilikama stranke, član uprave preč. Don A. Liepopili izjavljuje, da izstupa iz uprave, a ova primivši to na znanje, zaključuje, da se svi članovi imaju u buduće strogo držati zaključaka već prihvaćenih o potpunju neutralnosti stranke prava u Dalmaciji prama pravaškim strankama u Banovini.

II. Uprava stranke prava u Dalmaciji pozivlje pristaše stranke, da u što kraćem roku drže skupštine po pokrajini, na kojim će se zagovarati i tražiti: sjedinjenje Bosne i Hercegovine sa ostalim hrvatskim zemljama u jedno samostalno hrv. drž. tielo; ukinuće bezpravnog režima u Banovini; uvođenje izključive uporabe hrvatskog jezika u svim granama javnog života; priznanje potpunog reciprociteta nauka i izpita na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu; uvođenje obćeg i jednakog prava glasa; te

prosvjedovati proti zahtjevu ustanovljenja talijanskog sveučilišta u Trstu.

III. Primilo se najposlije shodnih zaključaka vrhu glasila stranke.

Gornji zaključci prihvaćeni su u bratskom sporazumu jednodušno.

Književnost i umjetnost.

Hrvati u „Matici srbskoj“. Osim već prije primljene Vojnovičeve „Dubrovačke trilogije“, primila je „Matica srbska“ i izdati će u svojim edicijama još i ova djela hrv. jezika: „Prije noći“, dramat od B. Lovrića; „Medak Tunja“ od J. Kosora.

Sastanak književnika i umjetnika. Na 20. ov. mj. bit će u Splitu u Hrv. Društvu dani sastanak književnika i umjetnika. Prvi će se o ovim pitanjima: pitanje spora nekolicine književnika sa Maticom Hrvatskom, pitanje Matice Dalmatinske, pilanje osnutka revije u Splitu, eventualno. U privremenom su odboru gg. M. Begović, V. Lozovina i E. Vidović.

Književno društvo sv. Jeronima javlja, ds je do danas, u roku od dva mjeseca, sva naklada od 25000 knjiga posve razpečana; tek „Danice“ iz naklada od 45000 ima još nekoliko stotina. Ako je tko već sakupio još daljnjih doživnih članova i kruuaša, moli se, neka to javi društvenom odpravničtvu. da se uzmogne ravnati za visinu naklade u budućoj godini; i baš radi toga moli se još napose, da se i u buduće dojavlja eventualni broj članova u slijedećoj godini, e da se sretno odredi nakladni broj, za koji žele svi, da bude uvijek sve veći i veći!

Novo rusko djelo. Ovih će dana izaći izaći iz štampe nov komad čuvenoga mladjeg ruskoga pisca Leonida Andrejeva. Zove se „Dani našega života“, udešen je za pozorište, a sadržina je crpljena iz života petrogradskih studenata. Djelo će biti štampano u malo primjerka jer je namjenjeno samo za pozornicu.

Pokrajinske vesti.

Konflikt između dalmatinskih občina i poštanskog upraviteljstva u Zadru. Do sada su dalmatinske občine dopisivale sa seoskim glavarima šaljući sva pisma prosta od poštarine. Ove godine je upraviteljstvo pošta i brzojava u Dalmaciji zabranilo takovo dopisivanje zahtjevom, da se dotična pisma imadu franko slati, pozivljući se na jednu ministarsku naredbu. Taj zahtjev upraviteljstva pošta i brzojava pobudio je silno ogorčenje kod svih dalmatinskih občina, kojima se time nameće veliki trošak, jer dopisivanje između občina i glavara mora da bude neprestano, obzirom na poslove vlastitog i povjerenog djelokruga, na razna uručenja spisa, bilo državnih bilo autonomnih oblasti, na informacije i na izvješća, što ih moraju glavari podnašati obćini u izvršavanju mjestnih posala, u kojim oni fungiraju kao neka samostalna vlast, kao ekspozitura obćinskog upraviteljstva.

Ustanova seoskih glavara nije predviđena u nijednomu drugom obćinskom pravilniku, nego u onomu, koji vrijedi za kraljevinu Dalmaciju. Pošto se nova naredba upraviteljstva

pošta i brzojava u Zadru protivi postojanoj neprekidnoj preko četrdesetogodišnjoj praksi i pošto se obćinama nameće novi trošak, koji nije bio predviđen u računima, nastao je u mnogim poslima zastoj, a već su se mnoge obćine izjavile, da ne mogu udovoljiti raznim namjerama povjerenoga im djelokruga. Sve su se obćine kao i zemaljski odbor obratile nadležnim vlastima, da se uzpostavi dosadašnja praksa, utemeljena i u zakonu i u samoj ustanovi seoskog glavarstva. Svi se spisi sada nalaze kod ministarstva trgovine, koje bi imalo da izdade odluku u ovom načelnom pitanju.

Dalmatinska priključna željeznica. Saznajemo iz Budimpešte, da je bankovno društvo, sastojeće iz Peštanske magjarske trgovinske banke, magjarske poljodjelske i rentovne banke i bečke Union-banke, koje je društvo dobilo od ugarsko-hrvatske vlade predhodnu povlasticu za izgradnju željezničke pruge Ogulin—Knin, kao priključak na dalmatinske željeznice, već dovršilo sve nužne izmjerne radnje (tracce). Predložilo je vladi potatne gradjevne nacrt. Sad izradjuje troškovni proračun. Ta će radnja iziskivati 3—4 mjeseca. Nužna glavnica prekoračit će osjetljivo iznos od K 100.000.000. Značajno je, da ugarsko-hrvatska vlada ne namjerava gradnju hrvatske željezničke mreže do dalmatinske granice, koja je gradnja priznata u nagodi i to u svezi sa riešenjem kašovsko-oderberžskog pitanja, provesti na državne troškove. Dapače hoće ugarsko-hrvatska vlada, da tu željezničku gradnju prepusti privatnom poduzeću, pa će po svojoj prilici gore rečeno bankovno društvo, čim bude po vladi izpitan predložiti joj gornji nacrt, dobiti na temelju predpobjelbe ugarsko-hrvatskog zakona za vicinalne željeznice konačnu povlasticu, kao posebno željezničko društvo, za izgradnju hrvatske željezničke pruge od Ogulina do dalmatinske granice (Knin). Poznato je, da je pitanje željezničkih priključaka imalo prigodom pregovora povoljno riešenje. Austrija priznala je Madjarskoj i Hrvatskoj usavršbu austrijske željezničke mreže kašovsko-oderberžke željeznice, dočim su se Ugarska i Hrvatska obvezale izvršiti izgradnju željezničke priključka na dalmatinske pruge. Pruga, što ju imadu graditi Ugarska i Hrvatska, iznosi 250 km. „Tršč. Lloyd“.

Kanonik Crnica i „Festzug“. Zagrebačka „Hrvatska“ donosi: Kako saznajemo iz dobra vrela, kanoniku je Crnici za vrijeme njegova zadnjeg boravka u Beču bilo sa strane odbora za „Festzug“ obećano, da će mu se naknadni troškovi sa kamatima kroz nedugo vrijeme točno izplatiti. Ovdje se pogovara, da će se svi računi za „Festzug“ još prije Božića podmiriti. Kanoniku Crnici bilo je sa strane odbora izraženo sažaljenje, da toliko vremena mora čekati na izplatu.

Don Fran Bulić brzojavno je zamolio dne 26. pr. mj. Predsjedničtvu zastupničke kuće u Beču, da na temelju § 41 Izbornog Reda za Cesarevinsko Vieće — po kojemn rok godinu od dana izbora mora se otvoriti izbor svakog zastupnika — metne što prije na dnevni red otvorenje njegova izbora za zastupnika splitskog izbornog sreza.

Otvor „hrv. čitaonice“ u Pašmanu. Na 8. o. mj. u rodoljubnom Pašmanu otvorila se „H. velikom svečanošću i uz sudjelovanje mnoštva Č. a naroda iz vani Bilo sretno!

Iz grada i okolice.

Krasnih narodnih radnja, osobito sagova bilo je ovih dana vidjeti izloženih u stanu gospodje Dračar na obali. Te je radnje ona sakupila u jedinstvenu, svislvu zbirku, da ih pošalje u Berlin. Posjetitelji nemaju rieči, kojima da dovoljno pohvale krasotu tih radnja, iz kojih odsieva bogatstvo ukusa, estetskog osjećaja našeg naroda, navlastito naših težačica i čobanica, koje prirodnom samosvojnošću izvadaju na udiviljenje svijeta sve one dražestne ornamente pune života bilo u bojama bilo u skladnosti poteza. Gospodja Dračar ima velikih zasluga koliko glede sabiranja narodnih ornamentalnih radnja, koliko glede nastojanja, da te radnje prođu što više u svijet, da ih toli šire koli imućine obćinstvo u državi i van nje što više upoznade.

Izmedj otca i sina. Sinoć oko 10. sati u Vorošu se je pognao u kući otac i sin: Niko i Vaso Kukulji, su se jedan drugog tako nesmiljeno udarali, da su se oba sjeirom teško izkrvarili. Na lice mjesta išašlo je sudsko povjerenstvo, koje je nakon obavljenog izvidjaja, odredilo zatvorenje Vase Kukulja u uze iztražnog suda.

Javne radnje u Rogoznici nastojanjem obćine izvadaju se ovih dana na zadovoljstvo tamošnjih obćinara. Uredjuje im se put iz voroša do obć. čatrnje, koji im je bio najnuždniji i koji je bio pogibeljan za one, koji su k čaljnji priiazili. Uredjuje im se put od kuće dr. Dakovića do crkve, kao što i pobočne ulice toga puta, kojim prolaze svi mjestni obhodi. Uredjuju im se neki poljski puti u zaselcima a u voroši man-

drač od Kopače. Dopustom pomorske vlade uredit će im i drugi mandrač i tim očistiti i urediti obala. Kroz koju godinu obćina kani nastavljati njem ovakvih radnja urediti sa svim i voroš i zaselke, koji su bili uvijek zapušteni. I upravo ta godina zapuštenost ne dnpušta, da se svje odjednom uredi, ali nastojanjem, dobrom voljom odoljet će se svemu.

Vrieme. Poslie liepih vedrih vremena našla južina s oblačinom, kišom i vijarom. Barometar je silno pao, ali je vjetar okrenuo. Puše sjevernjak.

Kinematograf. Danas i sutra program od četvrtke. U ponedjeljak promena.

Razne vesti.

K odciepljenju Rieke dd senjske biskupije. U posljednjoj sjednici gradskoga zastupstva izvestio je načelnik dr. Vio o svojem putovanju u Rim, te izjavio, da će se Rieka po svoj prilici priključiti ili ovoj ili onoj madjarskoj biskupiji. U vatikanskim krugovima ne bi se protivili niti osnovi da se Rieka izravno podredi Svetoj Stolici. U tom bi slučaju jedan papinski prelat preuzeo Riečku župu.

Pojašnjenje francuzke ratne mornarice. Ministar mornarice započeo je nužne predradnje, da se poviši proračun za ratnu mornaricu, tako te bi Francuzka do godine 1920. brojala 38 oklopnjaca.

Statistika Slavena. Poznati ruski povjestničar i jezičar T. D. Florinski iznosi u svojoj knjizi „Slavjanskoe plemja“ statistiku slavenskih naroda. Prema toj statistici broj Slavena koncem god. 1907. bio je ovaj: Veliko-Rusa 65,054,000, Malo-Rusa 30,925,000, Bjelo-Rusa 6,861,900, Poljaka 19,200,000, Hrvata i Srba 9,135,000, Čeha 7,238,000, Bugara 5,440,000, Slovaka 2,671,000, Slovenaca 1,475,000, Kašuba 366,000, Lužičkih Srba 157,000. Ukupno 142,521,000.

Novi vitezi zlatnog runa. Ovaj najveći red prigodom jubileja dobili su: Knez Ernest Windischgrätz, grof Ladislav Pejačević, kapetan ugarske jelesne garde general kavalerije Alois princ Esterházy, poklisar Rudolf grof Khevenhüller-Metsch, knez Alain Rohan, grof Roman Potocki, poklisar Nikola grof Szecsen i knez Ferdinand Zdenko Lobkowitz.

Poruke uredništva.

Č. g. dopisnik — Rab. — Javite nam, kad želite da ono dademo u štampu. — Živjeli! Č. g. dopisnik — Muč. U ovaj broj nije moglo ući, U naredni svakako. Zdravo! Gosp. F. T. Rab. Primismo. Liepa hvala! Preporučimo se i za u buduće.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Veliko skladište
Gotovih odijela
za gospodu.

Častim se upozorit P. N. Obćinstvo, da sam pred malo dana dobavio veliku količinu finih odijela za gospodu, sasvim ukusno skrojenih i od najfinijih vunenih tkanina, koja mogu prodati uz tako nizke cijene, da se ne bojim nikakove utiske.

Prema tome tko želi imati jedno fino, a uz to i jeftino odijelo, neka se meni obrati, te jamčim, da će svak ostati potpuno zadovoljan.

Sa štovanjem
Pio Terzanović.

Hotel Dinara
Šibenik kod mjestnog kazališta

- obskrbljen je izvrsnom kuhinjom -
- udobnim i zdravim sobama i svim -
- ostalim mogućim komforima. . . .
- CENIE VRLU UMJERNE.

Preporučuje se Jvanica ud. Dodig.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK

Obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje, od najjednostavnijih do s najfinijih ukrasima izradjenih

 a sve uz umjerene cijene.

Ima bogati izbor slova, a može izim štampanja izradjivati svakovrstne radnje u bojama.

Ima svoju izvrstno uređenu

KNJIGOVEŽNICU

obskrbljenu sa strojem za pozlačivanje i sa najnovijim slovima i ukrasima, te izvršuje sve knjigoveške radnje sa tiskom u bojama, posrebljenim i pozlaćenim, a prima naručbe za izradbu raznih galanterijskih predmeta, kutija itd. itd.

Preporuča za to svoje proizvode slavnom občinstvu, a napose trgovcima, zavodima i društvima.